

ORGANULU

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiosa invoientia.

Sambata

Nr. XXXV.

30 Augustu. 1847

* VIENA Maiestatea Sa ces. r. Apostolica prein Pre Inalt'a Resolutiune dein 11. maiu a. c. se indura a radica Statiunea de Agentia Consulare austriaca dein Ismail stare de Vice-Consulatu c. r. supusa c. reginlui Consulatu dein Odesa, si a denumi la acesta stare de Vice-Consule provisoriu pre D. Nicolau Sgardelli pan'acum Agente Consulare in Braila. Care la Pre Inalta Demandare prein acest'a se face cunoscutu.

PESTIA, 16: 28 aug. In dina, candu In Sa Stefanu, Arciducele si Propalatinulu r. al Ungariei sosi in Capitale, atunci ajunse acolo si Celsitudinea Sa Primatele (N. U.)

CLUSIU, 18: 30 aug. In LXXXII Seidentia dietale, dupa ce Adresele si articlii de lege despre limb'a ungresca si impamentenire se cetira si se dederu la dictura, SS. si OO. mai antaiu pertractara gr. Rescriptu regiu si articlulu de lege, ce suna despre cauzele ce potu curge si candu e dieta. (Vedi Nr. XXIII) SS. si OO. articlulu de lege pertractatu l' acceptara cu urmatoarele scimbări: Intre cauzele enumerate in § 1 voescu a insira cauzele oculate si a esprime, ca in contra membrilor dietali se pota curge numai cauzele civili si reali. In § 2 subtu curgerea dietei tienenduse de Tabul'a regia legiuita si transnummarea actelor, acest'a, de ora ce ea, cautandu la espunerea pretensiunilor de catra partile concernenti, fienti'a de facie a advocatoru intocma o cere ca si alta cauza, ér' regularea generare a Tabulei regie fiendu inca spendirata, SS. si OO. statuira a o lasa afora dein articlulu de lege. Esprimu mai incolo in acestu art. de lege, ca cauzele decurse de totu, fia ele de ori ce natura, se potu exequa si subtu cursulu dietei. Si in urma al 3 le § voescu al interpretá, ca in cetatile, ce au jurisdictiune propria si subtu cursulu dietei se pota curge cauzele dupa prax'a, ce esiste in senulu natiunei sasesci. Dupa acest'a urma r. Rescriptu si articlulu de lege despre siederea la judecata a asesoriloru de comitatu, carele se accepta de SS. si OO. fora neci o observare. Spre reambulatiunea metale intre Transilvania si comitatulu Biharului, in urmarea gr. Rescriptu r. intru acestu obiectu, SS. si OO. statuira cu ocasiunea mai de aproape a alege comisiune. Al doile articlu de lege impreuna cu Adres'ai comitiva si cu instructiunea despre darea recrutiloru s'au tramisu, dupa cum e datin'a, la Guberniulu regiu. Dupa ce se ceti textulu latinescu a art. de lege despre ne crescerea contributiunei si s'a datu la dictatura, se incheiara obiectele propuse pentru

Siedenti'a acest'a. Intre altele, ce s'au mai desbatutu, un deputatu dein comitatulu Dabacei in urm'a instructiunei sale a propusu unirea Transilvaniei cu Ungaria. Dechiararea acest'a a produsu cuventari caldurose; ér' Exc. Sa Presidintele apromise, ca de voru iertá cercustarile, se va nesui, ca propunerea acest'a a deputatulu Dabacei se nu remana dein diet'a acesta.

CLUSIU, 3 sept. st. n. in LXXXIII Sidentia dietale articlulu de lege despre actoratulu si inctoratulu pers. anenobililoru, mai incolo si celu ce suna despre certele pentru marginile intre Com. Krassó-Hunedor'a si regimentulu romanescu iliricu, precum si pentru cele deintre comitatulu Maramuresiului si a Distr. Rodnei, se acceptara asia precum s'au intaritu gr. de M. Sa. Articlulu de lege gatitu pentru ne crescerea contributiunei cetinduse si acceptanduse fu comunecatu cu gubernantulu reg. Deputatulu dein scaunulu Sibiului insenua opinione separata in contra articlulu de lege atingatoriu de modrul darei recrutiloru, si de necrescerea contributiunei.—Proiectulu Deputatulu de Distr. Fagarasiu: ca la toti articlii de lege intariti subtu dieta se se scria o prefatiune generare, senuse puna destinsu la fia carele tempulu pertractarei, al substernerii si al intaririi—se accepta. In obiectulu certei pentru marginea intre comit. Bihar, si Transilvania se alesera de comisari Exs. Sa B. Volfg. Wesselényi cu 89. Comitele Joane Mikes cu 98. Alesandru Donath cu 99. Paulu Macskási cu 75. B. Adalb. Bánffy cu 92. Emericu Kozma cu 85. Carolu Zeyk cu 90. Alesandru Bagossy cu 96. Emericu Antal cu 64. Carolu Molnár cu 88. Samuele Méhes cu 85 voturi. In urma desbaterile escate prein scimbările esentiali comendate de guberniulu reg. catu e pentru al doile articlu de lege a darei recrutiloru, se tramandara pe siedenti'a venitoria.

A N G L I A.

LONDON, 5: 17 aug. Lipsescu forte pucini, ca numerulu membriloru ai Casei-de-giosu se fia de plenu. Numerulu legiuitu are se cuprenda 656, pana acum, s'au si alesu 639, adeca 334 liberali, 105 peeliti si 200 protectionisci. Intre alegerile mai none dein Irlandia este de ase insemna triumfulu D-lui Monsell, si al capulu Irlandiei ju-ne, a D-lui Smith O'Brien.

Dein Dublin se face inscientiare despre siedenti'a repealiloru tienuta in 6: 18 aug. in Palatiulu -impacarei, carea se cerceta de multi intru bucuria alegeriloru reesite in partea repealiloru. D. Mauritiu O'Connell carele presiedi,

intru o cuventare lunga insirã triumfurile castigate de repeali cu un numeru mai mare, ca mai de multu; si dède de scire, cumcã repealii dein Irlandia denumiti in parlamentu mai nainte de ase incepe Sesiunile proxime, se voru adunã in Dublin, spre ase intielege, ca cum se lucre in parlamentu in favorea Irlandiei.

C H I N A.

DEIN Canton veni insciantarea, cum cã acolo tota negociatoriã aru stã in locu, si cã anglii locuitori in factorie abia aru mai incumetã a esì dein casele lor; la atata crescù furiã a poporului chinescu, catu amenitiã, cã va arde factoriele, de aru mai stã strainii se pretenda locu pe laturea-Honan a fluviului de la Canton. O munitiune prospeta sosì acolo dela Hongkong. Scurtu se potù vedé o speditiune noua in contra cetatei subtu conducerea personale a Admiralelui.

Gazet'a Shipping despre intruducerea opiului in China dice, cã 38,000 de castene au valoare de 23 milioane dolari. Pe ci un castenu de opiu consta acum cu 600 sèu 400 dolari mai pucinu, ca inainte de 6—8 ani; se pote dar' socoti cu catu se castiga mai pucinu in opiu acum, de catu atunci. Intr'aceea si cu pretiulu de acum intruducerea opiului aduce mai multu castigu, de catu altu negociu, ce se porta in China.

F R A N C I A.

PARIS, 6: 18 aug. In totu Parisulu se vorbesce astadi mai numai despre omorirea ducesei de Praslin, carea asta nopte in asa casa propria in patusi se facù victim'a unei mani scelerate. Omorit'a, unic'a fiica a Marescalcului Sebastiani, erã muierea ducelui de Praslin, cavalerulu de onore a princesei de Orleans, si Parulu Franciei, si erã intr'o etate cam de 40 ani, mama a 9 prunci. Ea, precum spunu foile oficiali, sosì sér'a la 9 ore impreuna cu barbatulu ei si cu pruncii de la bái, ca in Paris se petréca cateva dile, si apoi se se reintorca la satu. Fiendu de caldur'a drumului osteniti, se culcara tempuriu, dupa ce fiacare se trase in odai'a sa. Inse ce spectaculu! audienduse un sunetu straordenariu, noptea spre 2 ore sierbitoria aflã pre duces'a scaldata in sange. Cu o mana cruntata mai tienea sinorulu clopotielului, ici si colo se aflara fire de peru, ce arata lupt'a intre duces'a ucisa si intre ucigatori. Urma de damnu nu se aflã nemica, afora de resturnarea catoruva mobilie.—Politiã dein tote poterile ambla se dé de ucigatori, seau de ucigatori. Cativa deintre sierbitori in data se pusera la prensoria. Cercetarea durã pana dupa amiadi tardiu. Inse prepusulu omorirei, precum spunu scirile mai noue dein 19—23 aug. numai de catu cadíu asupra ducelui—barbatulu ucisei, dein mai multe cause cumpanitorie acestu prepusu infiatoriu totu mai multu se intemeiã, si ducele, de ora ce ca Paru, dupa intielesulu Cartei constitutionale, numai cu aprobarea Camerei Pariloru se pote prende, fí pazitu in cas'a sa.—Cercatorii se convinsera, cumcã in palatiu n'a potutu intrã cineva neci de catra platéa, neci de catra gradina. Unulu deintre sierbitori in acea demanétia vediu pre ducele standu lenga feréstr'a odaii sale imbracatu, spre ce elu se retrase rapede, si numai candu toti cei de casa furã adusi in misicare, se duse si elu tardiu la muieresi. De la loculu unde jacea duces'a pana la usiã si pre usiã odaii du-

celui se vediura pete de sange. Perii aflatu in man'a ducesei se aflara a fi ascmenca cu ai ducelui, carele pre facie si pre man'a acoperita cu manusia erã ranitu. Vestementulu de nopte a ducelui se aflã arsu in cuptorin, cãci fora indoéla a trebuitu se fia pãtatu de sange. In urma in odai'a ducesei se aflã pistolulu ducelui. Pe patulu pistolului se vedeau pielcutie sangerose, si semuele de lovitura depre faciã si capulu ducesei. Daturile aceste fura de ajunsu al bagá in prepusu greu pre ducele intru atat'a turburatu, catu abia potù respunde la intrebarile puse.—Mai tardiu intr'un secretu se aflã si manunchiulu unei sabii cruntate.—Caus'a acestui omoru mai ne auditu se cauta intr'o relatiune amorosa. Adeca ducele traia in amore cu o fiica, ce mai multi ani petrecuse in cas'a lui ca educatoriã, pe carea, in 17 aug. catu ce a sositu elu la Paris, o si cercetã. Ea e italiana, se chiama Laura Luzzi, e de ani 29—34, si e frumoasa. De ora ce ea fí caus'a imparechiereii intre ducele si duces'a, mainainte de ucidere cu o luna spre cererea marescalcului betranu se departã dela casa, cu o pensiu de 1500 fr. si atunci, spunu unii, cã aru fi eruptu ea in cuvente amenitiatorie in contra ducesei. Vedi bine cã s'a prensu si fiic'a acést'a si se tiene subtu paza strinsa. Ci pre lenga tote, cã in epistolele aflate la dens'a apare o legatura amorosa cu ducele, ea totusi néga acést'a mortisiu. Templarea acést'a, pre cum se pote supune, facù impresiune mare in familiã regia, ce petrece in Castelulu de Eu (l. O).—Regele prein o ordonantia dein 19 aug. conchiamã Scamulu Pariloru spre 21 aug. cã se gatésca procesulu in contra ducelui, si selu judece. In urm'a carora ducele inactuatu fí dusu in prensoria de Luxembourg, unde jace necurmatu, fiendu sterpitu mai de tote poterile, dupa ce inghití laudanu, de ale carui urmari lu-scaparã medicii. Pana acum n'au datu respunsuri deslusitorie, si spre invinuirile aduse asupra tacù, si numai cate odata si acoperí faciã cu manule.—Nefericitulu parente a ducesei ucise erã in drumu catra Corsica, si pentru ne sanetatesi remase in Geneva, unde va audi fam'a trista adusa prein curiru.

Paris, 9: 21. Éra un omoru, si inca in dina mare, in plate'a Vivienne. Un june intrã in bolt'a unui scimbatoriu de bani se scimbe un galbenu, si incependu a descure cu fetiorulu de bolta, intr'aceea apuca rapede o gramada de galbeni si bancnote de pre mésa, spre ce dupa ce a strapunsu pre fetiorulu, care l'a prensu, incepù a fugí, inse cadíu in clette.

G R E C I A.

IN urm'a insciantarei, Monitoriulu Grecu 9 aug. in Atena s'a deschisu cu solenitate adoua legislatura. M. Sa regele tienù depre tronu cuventulu urmatoriu: „DD. Deputati! DD. Senatori! La inceputulu unei noue legislaturi chiamati fiendu de a continuã lucrulu greu aintemeierei unui gubernu liberu, cele mai antaie cuvente le avemu indreptate catra Celu a totu potentiosu, spre ai cere scutulu dumnediescu.—Lupt'a pareriloru dein care amu scosu tote invetiaturele potentiose, amenitiã in Adunarea acést'a a produce o imparechiere periculosa intre poterile Statului; ci sciui a trage in suatu sentiementulu tierci. D. vostra, Domnii miei, reprezentatii acestei tieri, veti respunde cã ore dat'au dreptu tier'a gubernulu meu.—Esaminarea faptuiriloru va aretã, cã guber-

nulu meu, ne radimanduse neci pre greutatile pusetiunei, cu cuvenita cautare la interesele visticieriei si a ordului publicu, conscientiosu a respectatu drepturile natiunei. Mesurele adoptate spre acestu scopu se voru supune sanctiunei D. vostre. — M'asi socoti fortunatu, Domnii miei, de a ve inscientia, ca o diferentia suparatoria intre gubernulu meu si intre o putere invecinata s'a deslegatu, precum dein anima dorescu si nesuescu a o infientia dein tote poterile; ci amu totusi temeiu a spera, cum ca deslegarea acest'a va urma catu mai curundu, si va fi amesurata demnitatii ambeloru staturi, ale caroru interese dein di ce merge se intretopescu. — Imbunetatirea sistemei nostre de financia, ca obiectulu nepregetatei ostenei a gubernului meu, cere deplena luare a mente a D. vostre; oblegarile nostre catra poterile esterne ne provocã, se sacrificam a atentiune seriosa articiloru de lege, carii pana ce voru inainta interesele visticieriei, ale agriculturii si ale natiunei, in urma se ne puna pre noi in stare se platimu censurile impromutului, si se stergemu si impromutulu, precum cere onorea si credetulu tiei. Credentiosu acestoru cugete, gubernulu meu a facutu destulu la rechiamatiunile repetite a unuia dein aste trei poteri, catu e pentru platirea si stergerea censului semestrale dein luna lui martiu. — Diverse obiecte de lege se voru sumite a aprobarei D. vostre. Io cerui in anulu trecutulu dela Camera, ca budgetulu se se voteze inainte de inceputulu anulului; de nou lu comendu zelului D. vostre, ca in data la inceputulu lucrurilor D. vostre selu faceti, ce va se intarésca de plenu institutiunile nostre. — Io mai repetiescu, Domnii miei, ca problema, ce aveti a o deslega impreuna cu mine, e mare si grea; ea nu ne intrecede barbati a si patriotismulu. Ce suntem noi detori binelui si onorei tiei o semtinu pre viu, de catu ca Dumnediu in charusi nemarginitu se nu ne stee intr'ajutoriu.“

G R E C I A - T U R C I A.

ATENA, 8 aug. st. n. Desbinarea cu Port'a in minutulu acest'a se pare a fi mai neplecuta ca ori candu. Despre ce aici de la inceputu nu s'a indoitu nimene, cumca adeca Port'a dein partesi, ca si Mussurus, aru fi numai strumentulu sierbitoriu a intrigei anglesci, aceea o areta chiaru, cursulu mediatiunei austriace in Constantinopole, al carei resultatu sta acum desfasinratu inaintea ochiloru a tota lumea. Port'a se premarca cu asa impacuire, suferire si concesione, si in cuvente superbe puse la vedere ca ea au acceptatu propunerile mediatiunei, panace totu in acelu minutu si-bate capulu dupa mediuloce, ca cum se impiedece efaptuirea loru. Er candu gubernulu grecu pasi rapede spre afaptuirea propuneriloru acceptate, atunci intielesu Port'a, ca reu sia trasu sema sisi retrase cuventulu datu la Curtea vienesa. Acum dupa siésa luni érași suntemu acolo unde eramu inainte cu siésa luni. Fabricatele de chartia in urm'a desbinarei greco-turcesci venira in flore.

I T A L I A.

UN Suplementu al Diariului de Roma dein 2: 14 aug. contine banii de ajutoriu, carii spre provocarea Papei PIU IX, de 25 martiu a. c. in coce s'au adunatu pentru irlandii lipsiti dein Statulu Papei, regatulu Neapol., Toscana, Lucca, Modena, Piemont si Elvetia. Tota sum'a tramisa in Irlandia prein Em. Sa. Card. Fransoni,

Prefectulu Congregatiunei de Propaganda, e de 3555 p. st, ce in banii nostri face cam la 35,550 f. m. c.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

MADRID, 11, aug. st. n. Prein un curiru straordenariu se aduse gubernulu de aici inscientiarea, cumca in London se invinsera piedecele impromutulu de 100 milioane reali, si in decurundu se ascépta dein capital'a britannica sosirea metaliloru nobili, dein care se voru tipari bani pentru tier'a lipsita. — Se spune, ca Pacheco cugeta ase retrage, deca in suatuirea ministeriale nu se va infientia impacuirea reginei cu regele; si Salamanca la intemplarea acest'a e incredentiatu cu formarea unui cabinetu nou.

Madrid, 2: 14 aug. Regin'a s'a reintorsu in capitale. — Scirile mai noue nu ne pre incredentia despre impacuirea reginei cu regele. In Catalonia au se mérga 900 de intrarmati, si asia armat'a de acolo va sta dein 30,000 barbati. — Atentatulu asupra lui Serano, pre cum si impromutulu dein partea Angliei se tragu la indoela.

T U R C I A.

CONSTANTINOPOLE, 11 aug. st. n. Port'a capata inscientiarea daspre o victoria, pe carea o repurtara trupele la Berat a supra Albaniziloru resculati, si in carea cci dein urma avura perdere de 120 omoriti si 80 de prensi.

In 8 a l. c. se esca in Scutari o apredere de focu, ce dura mai multe ore, si nimici mai multe sute de case si bolte. Sér'a totu in acceasi di se intempla focu in patrariulu Alt Mermer, ce érași casionã damhuri cumplite.

I N V E T I A T U R A P R I M A R I A

in Francia.

(Capetu).

Si candu acesti marturi ai culturei omenești se facu betrani, batuciti, orbi seau sciopi, si acest'a pre usioru se intempla intru un traiu incordatu! Acum, deca ajunge invetiatoriulu siesadieci de ani in sierbire, atat'a e multu, ci atunci de regula se dechiaréza de necapace, si a lui prospectu mai de aproape si mai dein urma ecersirea si spitaiulu! Aici de odata se infacisiéza o alaturare durerosa. Pentru ce acest'a destingere pre mare intre sortea unui invetiatoriu si a preutului? Celu dein urma la betranetie neci odata are ase teme de fome, de lips'a ai loru sei, de aruncare in platéa si in spitaiu. *) Ci unde jace in ratiune, in dreptu, in morale temeiu de intielesu a destingere acestea! Amendoi sunt invetiatori si educatori ai poporului, si fora un invetiatoriu bunu de scola invetiatoriulu basericei pre adese ori numai in desiertu siaru respandí cuventulu indemnatoriu! Au nu e destulu, ca in sierbire sortea preutului pre lenga a ajutoriului seu (ca ci invetiatoriulu, in comunetati satesci in fapta e neincungiuratu ajutoriu al preutului) e pomposa; trebuie, ca desbinarea acest'a chiaru si in dilele triste a betranetieloru si a debiletatiloru trupesci se mai esiste! Amu vorbitu mai susu despre traiulu incordatoriu, si nu fora

*) La noi romanii in raru locu e asia, — celu pucinu si preunii, si dascalii, pre unde se afla, sunt ca vai de ei!

S U P L E M E N T U.

V O C A B U L A R I U

De numele plantelor transilvane, romanesce, latinescu (dupa Sistema lui Linné, L.), nemtiescu si ungurescu.

S. (Capetu)

Sunatoria, v. maselaria.

Susain, sonchus oleraceus L., Hasenkohl, esorbóka.

Susain-de-padure, pernanthes muralis L., sebfű, Mauerbergglattich.

Svegla, beta vulgaris L., rothe Rübe, veres répa.

T.

Tabacu, nicotiana tabacum L., gemeiner Tabak, dohány.

Tabacu-turcescu, nicotiana rustica L., Bauerntabak.

Talharè, v. susain de padure.

Talp'a-gâscei, v. creșta cocosiului.

Talp'a-ursului, acanthus mollis L., Bärenklau, barcs akant.

Tamarisca, tamarix germanica L., Tamariske, tamariska.

Tarconu, tarchonu, artemisia dracuncului L., Dragon, tárkony.

Tataisi, inula dysenterica L., Ruhrwurz, szárazfű.

Tatarca, polygonum tataricum L., Buchweizen, tatárka.

Tátina, v. erba lui tate.

Teiu, tilia europaea L., Linde, hársfa.

Tilisca, circaea lutetiana L., gemeines Hexenkraut, varázslófű.

Temaitia, chenopodium botrys L., eichenblättriger Gänsefuß, fűrtösfű.

Temaitia-de-campu, ajuga chamaepitys, Feldcypresse, kalinczafű.

Tétienu, tropaeolum majus L., indianische Kresse, tölcsérvirág.

Tilisca, v. telisca

Tisa, taxus baccata L., Eibenbaum, tiszafa.

Titva, v. cucurbeta.

Titva-de-apa, plumuna alba.

Titva-de-pamentu, v. cucurbeta.

Toporasiu, toporisiu, delphinium consolida L., blauer Rittersporn, kék sarkantyúvirág.

Tortielu, v. intortielu.

Trandafiru-albu, rosa alba L., weisse Rose, fejer rózsa.

Trandafiru-galbenu, rosa lutea Weinrose, sárgarózsa.

Trandafiru-rosiu, rosa centifolia L., hundertblättrige Rose, piros rózsa.

... rosa cinnamomea L., Zimmetrose, kicsiny rózsa.

Tréstia, arundo phragmites L., Rohr, nád.

Trifoiu-albu, trifolium repens L., Honigklee, fejer lóhere.

Trifoiu-amaru, menyanthes trifoliata L., Fieberklee, vidrafű.

Trifoiu-de-lacu, trifoiu amarum.

Trifoiu-mare, v. sufalfu.

Trifoiu-rosiu, trifolium pratense L., Wiesenklee, piros lóhere.

Troscotielu, polygonum aviculare L., Vogelknöterich, uti poresfű.

— v. erba grasa de gradina.

Troscotu, v. troscotielu.

Troscotu-grasu, v. erba grasa de gradina.

Tróscova, v. troscotielu.

Tulipa-de-padure, tulipa silvestris L., wilde vad tulipán.

Tulpinu, v. lemnulu canelui.

Turbare, v. lauru.

Turbure, chacrophyllum sativum L., Gartenkerbel, kerti turbolya.

Turitia, galium aparine L., Klebkraut, ragadófű.

Turitia-mare, agrimonia eupatorium L., Odermennig, párlófű.

Turtè, carlina acaulis L., Eberwurz, bábakalács.

U.

Ulmu, ulmus nuda, gemeiner Ruster, szilfa.

Ungurasiu, marrubium vulgare L., weiszer Andorn, fejer pemetfű.

Urdica-craiesca, v. urdica mica.

Urdica-mare, urtica dioica L., grosse Nessel, nagy csalán.

Urdica-mica, urtica urens L., kleine Nessel, apró csalán.

Urdica-morta, lamium album L., weisse Nessel, holt csalán.

Urdica-negra, scrophularia nodosa L., Braunwurz, fekete csalán.

Urechia-ursului, primula auricula L., Aurikel fűvirág

Urechiasia, v. erba urechei.

Urmu, fraxinus ornus L., Blumenesche.

Usturoiu, v. hireanu.

V.

Ventriclica, veronica officinalis L., Apothekehrenpreis, erdei zsálya.

Verdetia-ernei, v. merisiorn.

Verga-pastoriului, dipsacus pilosus L., haarige Karden, pásztorveszszó.

Verigariu, acer cordifolium, russischer Ahorn, fekete gyűrűfa.

Verigariu, v. spinulu-cerbului.

Vescu, viscum album L., weiszer Mistel, fagyöngy.

Vescu, loranthus europaeus L., Atermistel, gyöngyfa.

Vinetiele, cyanus segetum, Kornblume, imola.

Vióra-galbena, v. flore-de-vióra.

Vióra-rosia, cheiranthus incanus L., Winterleykoje, veres vióla.

Viore, viorele, v. micsionele.

Viorele-de-munte, viola montana L., Bergveilchen.

Viorele-de-pereu, viola palustris L., Sumpveilchen.

Viorele-galbene, viola biflora L., zweiblumiges Veilchen.

Viorele-selhatece, viola canina L., Hundveilchen, vad vióla.

Virnantiu, v. ruta.

Visinu, cerasus acida Weichselbaum, medgyfa.

Visinu-selbatecu, cerasus pumilla, Zwergkirsche, vad medgy.

Vitie, vitis vinifera L., Weinstock, szőlővessző.

Vitie-selbateca, vitis labrusca L., filziger Weinstock, vadszőlővessző

Voiestnitia, v. mint selbateca.

Volbura, convolvulus arvensis L., Ackerwinde, kis fulák.

Volbura-mare, v. cup'a vacii.

Purtările și datinele în evul mediu.

(Urmare.)

Canali și postie. Pana la a. 1700 numai în Olandia se putea vedea canali spre împănarea cetăților cu fluvii, de ora ce totii canali de în Anglia și Franția numai după începutul sutei optisprezice se săpara. În același timp cade și clădirea drumurilor mari și țării, atunci se începura și postiele. În evul mediu cetățile mai mari neguțatoresci trebuiau să țină curiri calareți proprii, ce imită și univesitate de la Parisu, ai carei Mesageri ambiau prin tota țiera, și cu curirii regii adese ori se certau. Erasmu Roterodamu († 1536) în scrierile sale de multe ori aduce aminte de greutatea și speșele pentru trimiteră epistolelor și pachetelor în ținuturi mai departate, spre ce adese trebuia să accepte ocașionale, pana ce ore care de între amici și discipuli ai săi eră se mărșă întră acolo.

Agricultură. În Anglia, în sută treisprezice și cinci sprezice, bucatele încă și în anii ordenari erau cu multu mai scumpe, araturele înse cu multu de mai micu pretiu, de catu acum. Vitele cornute și alte vietati erau atunci pe de optu, ba încă și pe de diece ori mai estine, de catu în dilele nostre. Causă mică agriculturii în Anglia pre tempulu de atunci jacea mai vertosu în nesicuretatea secerisialor, și în de aci provenitoriă ne animă și lene atieranului.

Mancarile. Cele mai ordenarie mediuloce de nutrementu, încă și în cetati, erau carne, și peșce saratu și afumatu, legumi, aluaturi și nescari verdeti. Mesele principilor macară erau încărcate cu delicatete de totă formă, înse ai lor sîrbitori de curte trebuiau să se multimășca cu peșci putredi, cu carne tare de capra și de ursu, cu legumi și cu alte verdeti mai vili, ordenarie sambată se ferbea pentru totă septemana. Carne prospeta și la mesele magnatilor numai de la mîdioloculu verei pana la St. Mihai putea să se vedea, luandu afora galice și selbatecii. Dejunulu comitelui celebre, precum și al comitesei de Northumberland subtu Enricu VII în Angliă stă de în un patrariu de bere, de în o bucată de carne sarată și câteva erince. În dile de dulce se mai adaugea un cimiriu de 6e și carne de vita. Catu de reu asi fostu costulu la acestu barbatu avutu, acelă înghitica totuși două treimi de în summă destenată spre ținerea casei. Elu avea numai doi bucatari, macară în casă lui pe di mancau 220 persone. Prandiulu la elu eră la 10 ore înainte de amiază, și cină la 4 seră. Încă și subtu Ludovicu XIV, în Franția eră prandiulu la 12 ore togma ca aici pe la noi.— În Franția carnea de porc se pretiuea mai multu catote cele lalte specii de carne. Candu Humbert, Delfinulu de Vienne, în an. 1345 se gati a merge în reshoiulu cruciatu, și ordenatu mai antai casă; suită și sîrbitorii muierii sale i asediă pe 30 persone la numeru, și la aste 30 persone demandă pe septemana a se da cate un porc de non ucisu. Mazeră cu carne afumată de porc se socotea de bucată cea mai pretioasă, care aru înfrumetă și mesele regiilor. În unele dile de sîrbatoria se aduceau mancarile numai de carne acăstă. Selbateciă teneră pe tempulu evului de mîdioloculu nu se mancă în Franția, pentru că se socotea a fi ne matura și ne sanetosa. În loculu acesteia încă și în casele mai renumite

se mancau falconi, grui, ciore, cocostergi etc. ca nescă delicatete, ba încă și canii de mare și limbi de balena. Aromate tare mirositorie preste totu erau în usu. Spre scopulu acestă se mestecă și moscu în aluatu, cu care se îngrășiau gainile și gastele. Supele ordenarie continea o multime de piperiu, zîmetu, cuișiore, muscată, aiu s. c. l. înse mai vertosu de catu totă safranu, ce nu eră iertatu să lipsesca de nicăiri. După mancare se mancau cocaturile zacharite, precum se dicea — spre încaldirea stomachului. Figură și numele astor cocaturi zacharite erau mai cu sēma forte foră gustu, ba și ne convenentiose.

Mapele — faciele — de mēsa și salvetele, încă și la mesele principilor, precum spune Enea Silviu (Opera. Basiliae 1571 in folio), remaneau nespaltate, panace la urma nu se putea cunoșce colora loră originaria. Pentru numerosă casa a comitelui de Northumberland preste totu anul se comparara numai 70 cōti de pensa cōtulu cu 8 pence. La ospetie solene, care adese durau pana în noptea tardă, în casele magnatilor sîrbitorii țineau facie de cēra ardiatorie. Astă forma se suplneau candelabrele.

Beuturile. În evul mediu în multe ținuturi septentrionali ale Germaniei se lucră vitie de vii, unde acum abia se pote speră cocerea strugarului, p. e. în Brandenburg, de unde se ducea vinu multu în Pomerania. Încă și în giurulu Göttingei erau vii famose. Asemenea în Franția, Bretania, Normandia și Picardia aveau vii numeroșe. Preste totu vinulu de în ținuturile aceste se pare a nu fi fostu prea blandu, înse de ora ce pe acolo acum lucrarea vitielor în mare mesura este mai cu nepotentia, totuși selbele de pre a colo, acum în cea mai mare parte taiate, în timpurile de atunci la unele locuri se puteau mai vertosu în contra frigului și a venturilor, de catu cum este acum în acele locuri lipsite de selbe. De altămentrea celu pucinu vinurile de în Germania în evul mediu cea mai mare parte se mestecau cu pelin și cu micre, foră indoela, ca selise ee asprimea. La mesele avutilor se puneau vinuri fierte, care se trageau cu aromate; și se numeau pigmente. De în aste vinuri fierte se aflau mai alesu două sorti, anume Clairet și Hippokras. Vinulu și preste totu totă beuturile imbetatorie ordenarie se gustau în mare mesura, și o imbetare comună se faciă modă la încheierea totoror ospetari în evul mediu. Destinsu domnea modă astă în Germania și în Anglia. Subtu Ludovicu XIV se puteau vedea forte adese domni și cei mai mari de curte intrandu în carciune și imbetanduse acolo de totu, și regele, care voea în totu tipulu să stērgă datină acestă nu o putu, pana ce Procopiu de în Florentia, nă radicat în Parisu cafeneoa cea antaia, carea apoi fu cercetată de totii cei mai de frunte.

Notitia.

Acum de curundu esi o carte curiosa pentru filologi, titlulu ei e: Anacreonte, greculu ilare, cantă înainte de 2370 ani grecesce slavonesce, seau Odele lui Anacreonte grecesce și slavonesce cu asemene sunetu și întielesu; facute de ase poté întielege și de cei ce nu cunoscu limbă grecescă și slavona, cu cautare la limbele germană, francescă, italiana, latina, ungurescă și romanesca, de Gregoriu Dankovszky Profesoriu de limbă grec. la Academiă r. de la Poseniu.